

Інститут
обдарованої дитини
НАПН України

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ
ШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	Освіта та розвиток обдарованої особистості
Компонент освітньо-наукової програми	Навчальна дисципліна за вибором здобувача
Курс/Семестр	2/4
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / загальна кількість годин	3/90 годин
Вид занять	лекції, семінарські, самостійна робота
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань, усна та письмова форма контролю, заліковий контроль
Викладач	Постова Катерина Григорівна, кандидат психологічних наук kateruna_p@ukr.net
Консультації	здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Програма навчальної дисципліни передбачає ознайомлення аспірантів з теоретичними та практичними результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних спеціалістів з проблем виховання обдарованих учнів шкільного віку. Сприяє оволодінню методиками виховання обдарованих дітей шкільного віку та вивченню особливостей їх використання в практичній діяльності педагога. Ознайомлення з домінуючими чинниками, що впливають на формування обдарованої особистості в процесі її виховання в закладах освіти.
Мета викладання дисципліни	Ознайомити аспірантів з теоретичними та практичними результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних спеціалістів з проблеми виховання обдарованих учнів шкільного віку. Забезпечити оволодіння методиками виховання обдарованих дітей шкільного віку, відпрацювати на практиці. Визначитися з провідними чинниками виховного впливу на формування обдарованої особистості.
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант має знати : основні принципи виховання обдарованих дітей шкільного віку; положення та підходи до виховання обдарованих дітей: біогенетичний, біосоціальний, культурно-історичний; актуальні напрями виховання

	<p>обдарованих дітей шкільного віку; особливості використання методів прийомів та засобів виховання обдарованої дитини шкільного віку; особливості соціальної адаптації та соціалізації обдарованих дітей у підлітковому віці; основні механізми соціалізації обдарованої особистості; психолого-педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів; роль ціннісних детермінант у вихованні обдарованих дітей шкільного віку; освітні парадигми виховання обдарованих учнів в освітньому процесі; принципи побудови освітнього середовища для розвитку обдарованої особистості; основні принципи психолого-педагогічного та соціального супроводу обдарованого учня в освітньому навчальному закладі; роль та функції сім'ї у розвитку обдарованої дитини; стилі виховання обдарованої дитини у сім'ї.</p> <p>вміти: використовувати досвід виховання обдарованих дітей у власній практичній діяльності; враховувати теоретичні положення виховання в навчально-виховному процесі; визначати актуальні напрямки виховання обдарованої особистості залежно від її індивідуальних особливостей; підбирати методи, прийоми засоби виховання обдарованої особистості шкільного віку; визначати ефективні механізми соціальної адаптації залежно від індивідуальних особливостей учня; проектувати виховання особистості; враховувати в навчанні і вихованні особливості національного виховання; виробляти стратегію виховання для різних груп; розробляти технології вирішення проблем соціальної адаптації та соціалізації обдарованих дітей у підлітковому віці; розробляти моделі та методики оцінки соціальної ситуації розвитку обдарованих школярів; працювати із батьками обдарованих учнів; оцінювати вплив сімейного виховання обдарованих учнів на їх загальний розвиток.</p>
<p>Набуті компетентності</p>	<p>Загальні (ЗК):</p> <p>ЗК-3. Здатність до формування, абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей / креативності при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.</p> <p>Спеціальні (СК):</p> <p>СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості/обдарованості особистості.</p> <p>СК-3. Здатність розробляти і застосовувати методологію, визначати стратегію і план дій дослідження та моделювати, реалізовувати і розвивати процес вирішення нових наукових педагогічних проблем і задач в області обдарованості.</p> <p>СК-6. Здатність до професійно-педагогічного зростання, самоосвіти, саморозвитку, самореалізації і самоздійснення.</p> <p>СК-8. Здатність здійснювати освітньо-наукову діяльність у сфері педагогіки та психології обдарованості на всіх освітніх рівнях.</p> <p>СК-10. Здатність оволодівати професійними вміннями в роботі з обдарованими дітьми різних вікових категорій, надавати ефективні психолого-педагогічні послуги і толерантно ставитися до колег та обдарованих учасників освітнього процесу.</p> <p>Очікувані програмні результати навчання (ПРН):</p> <p>ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.</p>

	<p>ПРН-6. Вміти ставити науково-педагогічні проблеми, обґрунтувати їх новизну, розробляти й удосконалювати категоріальний апарат педагогічних досліджень формулювати мету, завдання і гіпотезу дослідження, створювати програму (теоретичного, експериментального) педагогічного дослідження та реалізовувати її; системно оцінювати результати науково-дослідної роботи; формулювати висновки і складати рекомендації для практичного впровадження її результатів у дослідницько-педагогічну практику та систему вищої освіти; визначати перспективи подальших досліджень.</p> <p>ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній педагогічній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.</p> <p>ПРН-14. Вміти керуватися у викладацькій діяльності принципами взаємодії з учасниками освітнього процесу; вміти вибудовувати освітній процес та взаємодію з обдарованими здобувачами освіти з урахуванням закономірностей їхнього психічного розвитку й зони найближчого розвитку; застосовувати сучасні та нові інтерактивні методи і форми навчання; аналізувати результати процесу їх використання в академічних групах; розробляти і рецензувати методичні рекомендації та навчальні посібники; вміти формувати освітнє середовище та використовувати професійні надбання в реалізації завдань інноваційної освітньої політики в області обдарованості.</p>				
Структура навчальної дисципліни	Назви тем	Кількість годин			
		усього	усього		
			лекції	семінарські	самостійна робота
	Тема 1. Загальні особливості виховання обдарованих дітей шкільного віку	23	3	4	7
	Тема 2. Виховання обдарованих дітей в колективі	23	4	4	15
	Тема 3. Освітнє середовище у вихованні обдарованих дітей шкільного віку	23	4	4	15
Тема 4. Сімейне виховання обдарованих дітей шкільного віку.	21	4	4	15	
	Всього годин	90	2	4	15
Зміст навчальної дисципліни	<p>Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>теоретичні основи виховання обдарованих дітей шкільного віку у вітчизняній та зарубіжній практиці; виховання обдарованих дітей шкільного віку, мета, завдання принципи; підходи до вирішення проблеми виховання (біогенетичний, біосоціальний, культурноісторичний); напрями виховання обдарованих (естетичне Р. Стернберг; моральне М. Якобсен; емоційно-ціннісне; духовне</p>				

	<p>Г. Гарднер, концепція самоактуалізації, А. Маслоу; громадське; трудове та інш.); методи виховання обдарованих дітей шкільного віку; методи що сприяють організації діяльності, спілкування, суспільної поведінки, самовиховання обдарованої особистості шкільного віку.</p> <p>Тема 2. ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОЛЕКТИВІ</p> <p>соціалізація та соціальна адаптація обдарованих дітей шкільного віку; психолого-педагогічні умови соціалізації обдарованих дітей шкільного віку; механізми соціалізації обдарованої особистості; соціалізація дітей шкільного віку в Інтернет середовищі; роль формальних та неформальних утворень у вихованні обдарованої особистості; групи за інтересами, тимчасові утворення (конкурси, змагання, олімпіади); виховання цінностей: духовні та моральні, художньо-естетичні, трудове, статеве та екологічне виховання; виховання гідності та соціальної ініціативності в обдарованих дітей шкільного віку.</p> <p>Тема 3 ОСВІТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У ВИХОВАННІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>парадигми виховання обдарованих учнів в освітньому процесі; виховання обдарованих в системі традиційного, особистісно-зорієнтованого, розвивального навчання; виховний компонент в моделях навчання обдарованих (Д. Стенлі, Дж. Рензулі, Р. Стернберга); принципи побудови освітнього середовища для розвитку обдарованої особистості, теорія соціокультурного детермінізму Д. К. Сімонта; психолого-педагогічний та соціальний супровід обдарованого учня в освітньому навчальному закладі; індивідуальна (особистісна) адаптація обдарованої дитини до освітнього середовища.</p> <p>Тема 4. СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>роль та функції сім'ї у вихованні обдарованої дитини; взаємодія батьків та обдарованої дитини в сім'ї; стилі виховання обдарованої дитини в сім'ї; емоційний комфорт в сім'ї; психологічна підтримка обдарованої дитини в сім'ї; взаємодія школи та сім'ї у вихованні обдарованої особистості; робота з батьками обдарованих дітей; самовиховання обдарованої особистості.</p>
<p>Контроль і оцінювання результатів навчання</p>	<p>Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання</p> <p><i>Основними принципами</i> оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни за вибором є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання); – прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання); – систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою); – дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми); – індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання); – педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного

опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі).

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності;
- доказовість висновків та власної позиції, науково обґрунтовані пропозиції щодо розв’язання проблеми в умовах вітчизняної системи освіти, визначення перспектив дослідження;
- вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв’язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне тематичне тестування і виконання ІНДЗ				Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	Залік	100
20 (10+10)	20 (10+10)	20 (10+10)	20 (10+10)	20	

T1, – номер теми; в дужках вказано: перше число оцінювання ІНДЗ – максимальна оцінка, друге число – максимальна оцінка за поточні форми контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки.

Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов’язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв’язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до заліку та іспиту.

	<p>За об'єктивних причин (хвороба, стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни).</p> <p>Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання</p> <p>Відтермінування здачі завдань самостійної роботи (презентація, реферат, есе), у випадках вагової причини, може бути дозволене за умови надання необхідної документації.</p> <p>Відтермінування складання заліку та іспиту у випадку вагомих причин та їх документального підтвердження може бути дозволене за умови погодження у науково-організаційному відділі Інституту.</p> <p>Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів освіти із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача освіти залишається вчасне надання таких документів.</p> <p>Політика щодо правил поведінки на заняттях</p> <p>Аспіранти беруть активну участь у всіх видах діяльності на заняттях, виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми, активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час семінарських занять. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємодопомоги, толерантності та взаємної поваги.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література</p> <p style="text-align: center;">Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Базова: Юркевич В. С. Одаренный ребенок: Иллюзии и реальность / В.С. Юркевич. – К. : Просвіта, 1996. – 238 с. 2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку / І. Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с. 3. Боринштейн Е. Р. Система ценностных ориентаций личности в условиях социально-культурной трансформации [Текст] / Е. Р. Боринштейн // Грані. – 2004. – № 3. – С. 95–100. 4. Завгородня Н. М. Проблема соціалізації учнів у сучасній педагогічній теорії і практиці / Н. М. Завгородня // Управління школою, 2007. – № 6. – С. 2–8. 5. Келли Дж. Две функции референтной группы / Джордж Келли // Современная зарубежная социальная психология. Тексты. – М.: Издательство Московского университета, 1984. – С. 197-203. 6. Кравченко Т. В. Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини / Т. В. Кравченко // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 3. – С. 32–42. 7. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с. 8. Леонтьев Д. А. Личностный потенциал как потенциал саморегуляции [Текст] / Д. А. Леонтьев // Личностный потенциал: структура и диагностика / Под ред. Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2011. – С. 107–130. 9. Леонтьев Д. А. Психология свободы: к постановке проблемы самодетерминации личности [Текст] / Д. А. Леонтьев // Психологический журнал. – 2000. – Т. 21. – № 1. – С. 15–25. 10. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія / за ред. Р. О. Семенової, авт. кол.: О. Л. Музика, Д. К. Корольов; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. К.; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 228 с. 11. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін. ; за ред. Р. О. Семенової. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 228 с. 12. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому

середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О. Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 146 с.

13. Реан А. А. Психология адаптации личности. Анализ. Теория. Практика / А. А. Реан, А. Р. Кудашев,
14. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
15. Титаренко Т. М. Запобігання емоційному вигоранню в сім'ї як фактор організації сімейних взаємин: наук.-метод. посіб. / Т. М. Титаренко, О. Я. Кляпець. – К.: Міленіум, 2007. – 142 с.
16. Токарева Л. Соціалізація і розвиток обдарованості молодшого учня / Л. Токарева // Соціальна психологія. – 2006. – № 15. – С. 94–102.
17. Туріщева Л. В. Особливості роботи з обдарованими дітьми / Л. В. Туріщева. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 122, [6] с. – (Серія «Психологічна служба школи»).
18. Ушаков Д. В. Психология одаренности: от теории к практике / Д. В. Ушаков. – М.: ИП РАН, 200-. – 96 с.
19. Шадриков В. Д. Духовные способности / В. Д. Шадриков. – М.: Магистр, 1998. – 182 с.
20. Янковчук М. М. Вплив сім'ї як виховної інституції на розвиток обдарованості / М. М. Янковчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 10. – С. 57–61.
21. Янковчук М. М. Розвиток обдарованості: практичний досвід / М. М. Янковчук // Обдарована дитина. – 2008. – № 2. – С. 47–53.

Додаткова:

1. Михайлева Е. Г. Ценности и ценностные ориентации в современной образовательной среде [Текст] / Е. Г. Михайлева; Нар. укр. акад. – Х.: Изд-во НУА, 2004. – 48 с.
2. Музика О. Л. Суб'єктно-ціннісна детермінація творчої обдарованості / О.Л. Музика // Вісник Житомирського педагогічного інституту. – 1998. – №1. – С. 53-57.
3. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды / Гордон Олпорт. – М.: Смысл, 2002. – 462 с.
4. Панина Н. В. Молодежь Украины: структура ценностей [Текст] / Н. В. Панина // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2001. – № 1. – С. 5–26.
5. Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі: колективна монографія / за ред. С. Д. Максименка. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 400 с.
6. Яблонська Т. М. Особливості функціонування сім'ї, як умова розвитку особистості дитини [Текст] / Т. М. Яблонська // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Т. 2. – Ч. 2. – С. 401–407.
7. Ambrose D. Large-Scale Socioeconomic, Political, and Cultural Influences on Giftedness and Talent / Don Ambrose // International Handbook on Giftedness / Ed. Larisa V. Shavinina. – Springer, 2009. – P. 884–903.
8. Cortina L. School Administrators and the Professional Learning of General Education Teachers Related to Gifted Education: A Delphi Study: The doctoral dissertation for the Ed. D. / Lenore Cortina. – South Orange, 2011. – 238 p.

Інформаційні ресурси

1. Концепція «Нова українська школа». – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Мала академія наук України <http://man.gov.ua>
3. Полищук В. М., Карамушка В. І. Система роботи з обдарованими дітьми в умовах загальноосвітнього навчального закладу / Студентський альманах. Вип. 1/38. Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/v_1/38.pdf.